

A magyarországi szlovének néprajzi szótára

Az utóbbi évtizedek könyvkiadásában világszerte megfigyelhető, hogy mind több az általános vagy egyes szakterület ismereteit összefoglaló, úgynevezett enciklopédikus, illetve lexikonszerű kiadványok száma. Ennek egyik oka kétségtelenül a könyvvásárló-könyvolvasó rétegek ilyen irányú érdeklődése, a megnövekedett információk jó kezelhetőségének és gyors elérésének igénye. A háttérben azonban ott van az egyes tudományterületek fejlődése, a szaktudományok fejlettsége, ami lehetővé teszi a feltárt tudományos ismeretek összefoglalását, az elért eredmények minél szélesebb közönség részére való megfogalmazását.

Részben ebbe a folyamatba illeszkedik a jelen kötet is, mely a magyarországi szlovének néprajzának XX. századi emlékművét dolgozza fel szótárszerűen. A nemzetközi antropológiai, néprajzi irodalomban hagyománya van e műfajnak, egyes munkák újabb és újabb, javított, bővített kiadásokban jelennek meg. Nem ismeretlen e törekvés a magyar és a szlovén könyvkiadásban és tudományosságban sem. A népi kultúra lexikonszerű publikálása a magyar néprajztudomány és az Akadémiai Kiadó közös sikere. A jubileumi egyetem néprajzi tanszékén diplomázott szerző, Kozár Mária ugyanakkor jól ismeri a szlovén néprajzi szótár előkészületi munkálatait is. Szakmai szempontból mindezek föltehetően együttesen inspirálták a jelen kötetet eredményező vállalkozását.

Más indítéka is van azonban e munkának. A szerző – már származása okán is – évek óta elkötelezett kutatója a magyarországi szlovén népi műveltségnek. Több tanulmányt, kötetet megjelentetve eredményes feldolgozó munkát végez, szervesen kapcsolódva a szlovén néprajztudomány központi programjába: „A szlovének életmódja a XX. században”. Munkahelye, a szombathelyi Savaria Múzeum is ahhoz a régióhoz köti, nevezetesen Vas megyéhez, melyben – egy kisebb somogyi szórványtól eltekintve – folyamatos a szlovének jelenléte, élete.

A szlovéniai tudományelméleti felkészültséggel és magyarországi muzeológiai gyakorlattal rendelkező szerző klasszikus szótár-szerkezetben tárgyalja az el-

ső világháború befejezése óta az anyaországi szlovénektől elkülönülten élő magyarországi szlovének kulturális örökségét.

A címszavak kiválasztásában szlovén és magyar szakemberek voltak tanácsadói, az anyaggyűjtés és a megfogalmazás nehézségeivel azonban egyedül kellett szembenéznie. Elismerést érdemel e tény, a hasonló jellegű feldolgozások ugyanis többnyire többszerzős munkák, Kozár Mária egyszemélyes művet tesz közzé. Alapvető forrása a ma élő legidősebb generáció emlékeztében fellelhető ismeretanyag, valamint az ehhez kapcsolódó közvetlen és helyi vonatkozású szakirodalom.

Más, objektív körülmények mellett ez is magyarázata a jelen kötet korlátainak, kisebb-nagyobb hiányosságainak. Természetesen tovább bővíthető a címszavak köre, száma – e szótár mintegy 300 szócikket tartalmaz harminchat témakörben –, s újabb fogalmak vonhatók be az ismertetésbe. Az egyes címszavak kifejtésének részletességét, a példák és illusztrációk növelhetők. A példás önfegyelmel és mértéktartó szövegkezeléssel fogalmazott szócikkek tartalmi gazdagsága tovább mélyíthető újabb és főként történeti, levéltári, valamint összehasonlító, kitérintő szakirodalom feltárásával és bedolgozásával.

A jól megválasztott szótárszerkezet, az utalások világos és áttekinthető technikájának kidolgozottsága, a közérthető stílus eleve felkínálja annak igényét – nem csökkentve ezzel a jelen kötet értékeit –, hogy megítélésünk szerint föltehetően előbb-utóbb szükség lesz egy újabb, javított és bővített kiadásra.

Több szempontból is növeli a munka jelentőségét a kétnyelvű közlés. A szlovén és a magyar szövegben is felbukkanó tájnyelvi kifejezések révén a kötet egyfajta sajátos tájszótár szerepét betölti. Oktatási segédkönyvként is számításba vehető.

A kötet megjelenése egyúttal tisztelgés is a magyarországi szlovének előtt, akik mint őslakos nemzeti kisebbség, a történelem változó körülményei között a mai napig megőrizték anyanyelvüket, etnikai öntudatukat.

Dr. Gráfik Imre

Új horvát–magyar szótár

Száz év óta az első horvát–magyar szótárt mutatták be október 23-án Zágrábban a bölcsészeti kar hungarológiai katedjáján.

A szerzők, Hadrovics László akadémikus, valamint Nyomárkai István, a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem professzora zágrábi magyar és horvát szakos tanárok és főiskolások előtt ismertették a hu-

szonnégyezer szót tartalmazó, az Akadémiai Kiadó gondozásában megjelenő mű főbb jellegzetességeit és elkészítésének elveit.

Horvát–magyar szótár legutóbb majd' száz éve, 1898-ban látott napvilágot, összeállítója Margalits Ede egyetemi tanár volt, kiadója pedig a budapesti Athenaeum Társulat.